

Nyílt levél az RMDSZ városi és megyei tanácsosai részére
A Maros megyei és marosvásárhelyi kétnyelvűség

Tisztelt Tanácsos Úr!

Engedje meg kérem, hogy röviden bemutassuk szervezetünket és ezzel egyidőben a marosvásárhelyi „kétnyelvűséggel” kapcsolatos észrevételeinket, javaslatainkat. A Civil Elkötelezettség Mozgalom

(CEMO) Egyesület 2006 januárjában alakult, azzal a céllal, hogy aktívan támogassa a civil

elkötelezettséget, az aktív állampolgárságot, és nem utolsósorban a szolidaritást, toleranciát, sokszínűséget, valamint a demokráciában való nagyobb részvételt. A szervezetet tagjai között találunk nemzetközi

tapasztalokat szerzett emberjogi aktivistákat, valamint olyan személyeket, akik számára fontossá vált aktívan és hatékonyan bekapcsolódni helyi közösségünk életébe.

A helyhatósági választások közeledtével a politikusok az állampolgárok fele fordulnak, intenzív párbeszédet folytatnak a lakossággal, teszik ezt azért, mert úgy érzik, hogy cselekedni és változtatni szeretnének, és a település, valamint a lakosság érdekeit akarják majd szolgálni. Szívből reméljük, hogy minden egyes jelölt ezzel a belső motivációval indul a helyi választásokon. Ilyenkor rengeteg ígéret hangzik el, és a lakosság ezeknek a teljesülése reményében megy el szavazni. A magyarajkú lakosság számára, a

kétnyelvűség, az anyanyelv használata, nagyon fontos kritériumnak számít, és általában ez az egyik döntő érv szavazatuk leadásánál. A Maros megyei és marosvásárhelyi kétnyelvűséggel kapcsolatos ígérek ismeretében, meglepő és sokkoló a valóság: a kétnyelvűség nem teljesül megyénkben. Ilyenkor joggal merül fel a szavazók körében az a kérdés, kit is terhel felelősség a jelenlegi Maros megyei és marosvásárhelyi

„kétnyelvűség” terén fellelhető hiányosságokért.

Az erdélyi magyar közösség, ideértve a politikusokat is, hosszú ideje él az áldozat szerepében, és sokan úgy vélik, hogy nincs mit tenni mert a többség diszkriminatív, nem biztosít a magyar közösség számára jogokat. Tagadhatatlan, hogy a kisebbséget éri hátrányos megkülönböztetés, viszont az „áldozat” szerep eddig nem hozott valós megoldásokat az erdélyi magyarság problémáira, ideértve a kétnyelvűség kérdését is.

A romániai jogi háttér azt mutatja, hogy a kisebbségi nyelvhasználat terén óriási előrelépések történtek az elmúlt időszakban. Az elmúlt 10 évben Románia parlamentje minden olyan nemzetközi egyezményt, kártát,

törvényt, ratifikált, amely a kisebbségek nyelvhasználatát engedélyezi és szabályozza, a kisebbségek javára. Ebben természetesen nem kis szerepe volt az RMDSZ-nek, de a törvények megszületése nagymértékben átértékelte a kisebbség helyzetét. Az a közösség, amelynek nyelvét, identitását törvények biztosítják nem tekinthető elnyomottnak, és a többségi társadalom tagjai ezt az érvet nagyon gyakran használják. Talán joggal.

Erre a kérdésre majd az idő mindenképpen választ fog hozni.

Természetesen tudatában vagyunk annak, hogy önmagában a törvények megléte

nem jelent jogérvényesülést, és az is nyilvánvaló, hogy a törvények sok esetben kétértelműek, (mint a romániai törvények nagy többsége). Amit viszont nagymértékben hiányolunk az elmúlt időszakból, az a helyi politikusok felelősségteljes, tudatos, következetes cselekvőképessége, a magyar kisebbséget érintő törvények alkalmazása terén. Mire is gondolunk pontosabban? Tudjuk, hogy a valódi kétnyelvűség túlmutat a törvény által

megfogalmazottakon, mivel annak az emberek magatartásában és mindennapos cselekedeteiben kell elsősorban megnyilvánulnia. A Maros megyei és marosvásárhelyi helyzetet tekintve, az előbb említett ideális állapottól nagyon távol állunk, de sajnálatos módon a törvényben megfogalmazott, kisebbségek nyelvhasználatára vonatkozó jogok terén is óriási hiányosságok tapasztalhatóak, a létező jogok nagyon kis mértékben, meglehetősen felületes, megkérdőjelezhető módon érvényesülnek.

Az RMDSZ 2008 - 2013-as időszakra vonatkozó stratégiájában az olvasható, hogy az érdekvédelmi szervezet nagy sikereket ért el a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó törvényes háttér megszületésében (215/2001-es törvény, amelynek egyes előírásai, a kisebbségek javára, 2006 július 21.-től kiegészítésre kerültek).

Az elmúlt 15 év tapasztalatai alapján, amelyet az RMDSZ stratégia megerősít, az a következtetés vonható le, hogy a Romániai Magyar Demokrata Szövetség számára a sikert ezeknek a törvényeknek a

megszületése jelenti. Ha a lakosság szempontjából vizsgáljuk ezt a kérdést, felmerül bennünk az a kétely, hogy hogyan fog megvalósulni Maros megyében és Marosvásárhelyen a valódi kétnyelvűség, ha a magyarok

érdekvédelmi szervezete úgy gondolja és úgy is cselekszik, mint aki ezen a területen minden tőle telhetőt megtett.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az Önök munkája komplex és sokrétű, és a kisebbség képviselője mellett rengeteg feladat hárul Önökre, viszont az RMDSZ elsősorban érdekvédelmi szervezet, ezért úgy gondoljuk, hogy a mindennapos teendőik mellett, ennek a fontos célkitűzésnek, mindig jelen kell lennie tevékenységeik során.

A továbbiakban megszeretnénk említeni néhány olyan területet, ahol véleményünk szerint az érdekvédelmi tevékenységük, anyanyelvhasználatra vonatkozó része - amely túlmutat egy egyszerű munkavégzésnél- hiányosságokat mutat.

1. Hiányoljuk a kétnyelvűséget ösztönző tudatosító kampányokat, amelyek révén megtörtént volna a lakosság hatékony tájékoztatása, a kétnyelvűséget illetően. A lakosság nagy része a mai napig nincs

tudatában annak, hogy az anyanyelv-használat terén milyen jogokkal rendelkeznek. Az ilyen jellegű hiányos ismeretek nagymértékben ártanak a kisebbségnek, valamint annak nyelvének megőrzésének.

Az RMDSZ stratégiájában az olvasható, hogy az érdekvédelmi szervezet fontosnak tartja a tájékoztatást és az anyanyelv-használat népszerűsítése az egyik világosan megfogalmazott céljuk, „ ha plusz feladattal jár is”. A lakosság körében folyamatosan azt tapasztaljuk, hogy az anyanyelv-használat terén nagy az elbizonytalanodás, az emberek nem ismerik az anyanyelvhasználatra vonatkozó jogukat, és nyugodtan kijelenthetjük, hogy a stratégiában megfogalmazott úgynevezett többletfeladatok nem hoztak sikert, sőt még azt is, hogy

talán ezek nem is lettek végrehajtva. Az RMDSZ stratégiájában ezt találtuk: „Az anyanyelv használatának fontossága a gyakorlatban leginkább a helyi közösség és a helyi közigazgatási szervek közötti kapcsolatban nyilvánul meg. Fontos feladata az önkormányzatoknak – ha plusz feladattal jár is –, hogy

népszerűsítsék: a kérelmeket magyar nyelven is be lehet nyújtani és a válaszhoz jár a mellékelt magyar nyelvű fordítás is, illetve hogy a kitöltendő formanyomtatványokat egységesítsék nemcsak román, de magyar

nyelven is.”

2. Nincsenek pozitív, követendő példák sem a magyar politikusok, sem más, magyar nemzetiségű közéleti személyiség részéről - gondolunk ezalatt az anyanyelv használatára a tanácsuléseken, a magyar

nyelvhasználat népszerűsítésére – amelyek révén a lakosságban tudatosodhatnának az anyanyelv használatára vonatkozó jogaik.

3. A város oktatási intézményeiben tanuló magyar diákok - a jövőbeni szavazók- ritkán vagy soha nem találkoznak valódi kétnyelvűséggel iskoláikban. Jelenleg a magyar diákok nagy része olyan iskolákban tanul,

amelyek folyosóin nem találhatóak magyar nyelvű közérdekű információk. Nem ismerünk egyetlen

egy olyan intézkedést, vagy akár ösztönző kijelentést sem, amely az oktatási intézményeken belüli kétnyelvűségre vonatkozott volna.

4. A magyar nyelv használata rendkívül sok akadályba ütközik az egészségügyben valamint a beteggondozásban. Annak ellenére, hogy az emberek az egészségügyi hálózatban a legkiszolgáltatottabbak, itt

érvényesül a legkevésbé a kétnyelvűség.

5. Az igazságszolgáltatásban, a rendőrség valamint a közösségi rendőrség berkein belül a kétnyelvűség majdhogynem ismeretlen fogalom. Annak ellenére, hogy a közösségi rendőrség a helyi tanács egyik alárendelt

intézménye, mégis azt a gyakorlatot követi, amely alapján, a rendőrség részéről mindennemű kommunikáció a közösséggel kizárólag az állam hivatalos nyelvén történhet.

6. Hiányzik a kétnyelvűség ösztönzése a gazdasági életben, a szolgáltatások terén, valamint a különböző ügyfélszolgálatok esetén. Nem ismerünk egyetlen olyan helyi határozatot sem, amely a Maros megyei

cégeket, szolgáltatókat a kétnyelvűség bármilyen szintű megjelenítésére készítené vagy adott esetben kötelezné.

Úgy gondoljuk, hogy ezek a hiányosságok nagyon súlyosak és a marosvásárhelyi és Maros megyei magyar lakosok számára nem biztosítják az anyanyelvük használatát, sem a közintézményekben sem az élet más, fontos területein. Következésképpen kijelenthetjük, hogy a Maros megyei és marosvásárhelyi kétnyelvűség jelenleg csak papíron érvényesül.

Ezek alapján joggal merül fel a kérdés, hogy kit terhel a felelősség a marosvásárhelyi kétnyelvűség meg nem valósulásáért. Nehéz a lakosságot felelősségre vonni, mivel maguk a kisebbségi politikusok sem szolgáltak pozitív példákkal, és nem találtak valós megoldásokat.

Levelünk célja nem a felelősségrevonás, hanem a megoldások fele vezető út megtalálása. Azt gondoljuk, hogy a kétnyelvűség mindannyiunk közös ügye, és a helyi politikusokra fontos szerep hárul ebben a helyzetben. Mindenkinek kötelessége a maga tisztségében, helyzetében, megtenni a tőle telhető legtöbbet, annak érdekében, hogy a magyar közösség jogai érvényesülhessenek.

Végezetül még fontosnak tartjuk kihangsúlyozni, hogy A Civil Elkötelezettség Mozgalom képviselői úgy gondolják, hogy a jelenlegi helyzet kialakulásáért a felelősség természetesen mindannyiunkat terhel, de egy nagyon törékeny, fiatal demokráciában a helyi politikusokra és az állami tisztségviselőkre nagyobb szerep hárul, több lehetőségük és eszközük van a változás előidézéséhez és sokkal hatékonyabban képesek hozzájárulni a valós kétnyelvűség megvalósításához.

Az idei évben önkormányzati választások lesznek, és szívből reméljük, hogy a helyi politikusok célkitűzései közé kerül majd a marosvásárhelyi és Maros megyei valódi kétnyelvűségének a megteremtése. Kíváncsian és egyben türelmetlenül várjuk a programok bemutatását, amelyekben, elvárásaink alapján, a kétnyelvűség, valamint a kisebbségek nyelvhasználatára vonatkozó részek fontos helyen szerepelnek majd, de

leginkább azt szeretnénk, hogyha ezek valóban megvalósulnának a nagyon közeli jövőben.

Románia parlamentje 2007 őszén ratifikálta a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartáját, amely 2008 májusában lépett érvénybe. Ez az egyezmény kitágította a kisebbségi nyelvhasználat lehetőségeit és ezentúl még szélesebb körben engedélyezett a magyar anyanyelv használata. Úgy gondoljuk, hogy a Karta Önök számára egy újabb lehetőség a kétnyelvűség ösztönzésére. A magyar nyelvhasználat megjelenítése a

publikus szférában elsősorban állami kötelezettség, az állampolgárok szerepe a felelősségrevonás, a végrehajtás viszont az Önök és a többi politikus feladata.

Jelen levelünket nyílt levélként, a sajtónak is elküldjük, mivel úgy gondoljuk, hogy a kétnyelvűség, vagy ennek hiánya, a lakosság szélesebb köreit érinti.

Tisztelettel

Civil Elkötelezettség Mozgalom

Marosvásárhely, 2008. május 25.